Гуманітарні науки (Філологія)

Наукова аргументація у прагматичному контексті

Доронкіна Н.Є.
Старший викладач кафедри англійської мови технічного спрямування №1, факультету лінгвістики національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

З точки зору теорії мовленнєвих актів аргументація розглядається як макромовленнєвий акт ,компонентами структури якого є пропозиційний зміст, логіна форма та ілокутивна сила [5, с. 291].

Перший та третій компоненти такої структури складаються з сум відповідно пропозиційних змістів та ілокутивних сил мовленнєвих актів, що включені у аргументативний мовленнєвий акт.

Другий компонент структури, тобто логічна форма, відображається через казуальний зв'язок між висхідними даними та тезою. Крім того, аргументація має такі характеристики, як комунікативне відношення та відношення інтеракції. Оцінками відповідних аспектів аргументативного мовленнєвого акту слугують його успішність та ефективність. Аргументація успішна коли реципієнт вважає, що мовець вірить у сказане та сприймає позитивно. Аргументація ефективна, коли є згода щодо істинності висловлювання і правильності міркування. Тоді картина світу адресата змінюється, що відображаються у перлокутивному ефекті аргументативного акту [34, с. 35-45].

У процесі комунікації кожен учасник має певні цілі. Він складає план їх досягнення та виконує його, зокрема за допомогою прагматичного мовлення. Спостерігаючи за тим, як людина виконує якусь дію, інша людина здатна вивести план першої та знайти перешкоди, які заважають виконати план.

Роль перешкод грають такі цілі у плані, які неможливо досягти без сторонньої допомоги. Наприклад перешкодою може бути відсутність необхідної для виконання дії інформації. Усуваючи знайдені перешкоди, інша людина, у даному випадку це співрозмовник або читач, може побудувати власний запобіжний план власної поведінки. [1, с. 325-336].

Наукова аргументація має свої особливості. Зокрема, проведений аналіз аргументації наукових творів, які належать до власне наукового різновиду наукового стилю, показав, що переважна більшість мовленнєвих актів– констативи. Крім того присутні поодинокі випадки директивів (реквістивів) та промісивів, коли актуалізуються дві ілокуції: головна – твердження, супутня прохання та обіцянка [6, с. 246].

Логічна форма слугує каркасом аргументу, оскільки теза аргументації повинна виводитись з висхідних даних, тобто аргументація відбувається за законами логічного умовиводу. Аргументативний умовивід може бути дедуктивним, індуктивним або риторичним.

У випадку дедуктивного умовиводу зв'язок між теорією аргументації та логікою стає очевидним. Простий категоричний силогізм, поняття теорії логічного виводу, - це міркування, до складу якого входить три висловлювання: більший засновок, менший засновок та висновок. Як ми бачимо, компоненти структури силогізму відповідають обов'язковим компонентам аргументації.

У дедуктивній аргументації правдивість засновків гарантує правдивість висновків. На основі силогізму відбувається доведення, метою якого, на відміну від аргументації, є встановлення істини. Не зважаючи на цю відмінність, у мовленні логічний умовивід, як для доведення, так і для аргументації, часто приймає форму ентимеми [2, с. 49-52]. В процесі аргументації при утворенні казуальної послідовності виводів, коли тези однієї аргументації слугують даними для наступної, очевидні проміжні твердження також часто пропускають.

У наукових творах дедуктивні виводи найчастіше виступають у вигляді математичного доведення з використанням формул. Кожен компонент, з яких складається формула, позначає математичну дію або якусь величину. З одного боку формула є закодованим висловлюванням. З іншого боку при декодуванні неможливо отримати оригінал, оскільки існує багато способів описати одну і ту ж дію. Однак незалежно від вибраного способу описання, отриманні висловлювання утворюють дедуктивний умовивід [3, с. 518-520].

На відміну від дедуктивного умовиводу, істинність висновку індуктивного умовиводу витікає з істинності засновків лише з деякою вірогідністю.

Отже, вплив на читача наукових творів переважно базується на логіці. Умовивід, що є формою інтелектуально-мовленєєвої діяльності, допомагає читачу обґрунтувати і зрозуміти думку автора.

Література:

1. Аллен Дж.Ф. Выявление коммуникативного намерения, содержащегося в высказывании / Дж. Ф. Фллен, Р. Перро // Новое в зарубежной лингвистике. Вып. 17. Теория речевых актов. – М. :Прогресс, 1986. – С. 322–362.
2. Дашкова С.Ю. Логико-прагматический анализ аргументации в научно- учебном тексте: дис. … кандидата филологич. наук : 10.02.19 / Дашкова Светлана Юрьевна. – Кемерово, 2004. – 154 с.
3. Доронкіна Н. Є. Прагматичний напрямок аргументації у жанрі науково-технічної статті / Н.Є. Доронкіна // Наукові записки. – Кіровоград: КДПУ, 2015. – Вип. 138. – С. 518-521.
4. Мигунов А.И. Семантика аргументативного речевого акта / А. И. Мигунов // Аргументация: сб. статей. – СПб.: Изд-во С.-Петербург. ун-та, 2006. Вып. 6. – С 35-47.
5. . Перов Р.В. Литературно-критический дискурс с позиций аргументации и риторики / Р. В. Перов // Известия Самарского

научного центра российской академии наук. Педагогика и психология. Филология и искусствоведение: сб. научн. трудов. – 2008. Вып. 1. – С. 288-293.

6. Тихоновська Г.С. Гендерний аспект вживання непрямих мовленнєвих актів / Г.С. Тихоновська // Наукові записки НДУ ім. Гоголя. Філологічні науки: зб. наук. статей. – 2014. – Кн. 2. – С. 245-247.